

Omagiu lui Pablo Casals

Mă aflu la Geneva când am auzit că lumea muzicală a suferit o grea pierdere prin moartea ilustrului artist și om de cultură, Pablo Casals.

În toate timpurile s-au ivit stele ce ne-au luminat sufletele și mintea; în toate timpurile ele au lăsat urme adânci în istoria omenirii. Viața acestui mare artist a fost lungă, bogată și cu totul neobișnuită în evenimente. Nu voi vorbi despre Pablo Casals ca violoncelist, dar am dorința să omagiez prin cuvinte pe acest meteor al vremurilor noastre. Viața sa a fost intensă, uneori dramatică, înălțătoare în suprema sa umanitate, încât s-ar putea scrie fără sfârșit despre artistul și omul, Pablo Casals.

Născut în orașelul Vendrell, lângă litoralul catalan, Casals de copil a îndrăgit marea, oamenii și cîntecele lor. Semăna mult cu mama sa — Pilar Defillo Casals — femeie excepțională, frumoasă și de o aleasă cultură. Întilnise în viață personalități remarcabile, dar nimeni nu s-a putut asemui cu mama sa, pentru care a avut un cult. Datorită influenței ei, Pablo Casals s-a dedicat muzicii. Intuind talentul excepțional al copilului, mama sa i-a îndrumat pregătirea spre arta sunetelor. Prima lui compoziție (la 7 ani) după un vechi cîntec catalan, *El cant del Ocello* (Cîntecul păsărelelor), devine, mai tirziu, cîntecul refugiaților spanioli în timpul războiului civil din Spania, iar Casals își făcuse un obicei de a încheia toate recitalurile sale cu acest cîntec. De asemenea, în timpul Festivalurilor de la Prades, într-un turn, 15 clopote, alcătuiind un *Glockenspiel*, redau la fiecare oră această melodie, răspîndind-o peste munți, ca un ecou. Pe clopotul cel mare scrie: „Acest cîntec duce departe suferința și dorul catalanilor. Fie acest cîntec, cîntecul păcii și al speranței“.

La vîrsta de 80 de ani Casals și-a luat singura sa armă — violoncelul — și s-a dedicat luptei pentru pace. Nu a fost om, artist, care să apeleze la el și să nu fie ajutat cu toate mijloacele. Era intransigent în fața violenței, nedreptății, asupririi, intolerant și neiertător față de incorectitudine, chiar și atunci cînd era vorba de cei mai apropiați prieteni.

Ultimii 25 de ani de viață, artistul i-a petrecut într-o casă de țară, în partea franceză a Pirineilor. Pentru Pablo Casals, fiecare zi era un prilej de bucurie a frumosului, în natura pe care a iubit-o mai presus de orice. Este cunoscut faptul că își începea ziua de lucru cîntînd muzică de Bach, cu evlavie statornică pe care o nutrea pentru marele muzician.

Cînd mai multe edituri i-au cerut să-și scrie autobiografia, Casals a răspuns: „Nu sînt de părere să scriu o autobiografie. N-am făcut decît ceea ce trebuia să fac. Arta și umanitatea sînt de nedespărțit“. Cînd i s-a cerut aceasta, avea 93 de ani. A mîrturisit vîrsta cu spontaneitate, adăugînd că bătrînețea este un lucru foarte relativ.

Vitalitatea sa binecunoscută a determinat un grup de muzicieni sovietici din Caucaz să-i trimită o scrisoare care suna astfel: „Stimate și iubite mame! Avem bucuria, în numele orchestrei georgiano-caucaziene să vă invităm a dirija unul din concertele noastre. Veți fi primul muzician ce veți avea distincția să dirijați orchestra noastră. Nicio dată în istoria orchestrei nu am oferit ocazia cuiva care să aibă vîrsta mai mică de 100 de ani. Toți membrii orchestrei au peste 100 de ani. Am auzit însă de fama Dvs. multilaterală și cu toată vîrsta „fragedă“ de 94 de ani, vom face această excepție. Așteptăm răspunsul Dvs. Cu respect, Aslan Schlarba, Președinte, în vîrstă de 123 de ani.“

Răscolitoare și în același timp încurajatoare, imbinînd triumfuri și renunțări, legată de mări și puteri, dar mai cu seamă de popor, luptînd cu dîrzenie și fără șovăială pentru solidaritatea internațională și libertatea umanității — iată viața marelui Casals, o glorie, un exemplu aproape fără precedent în viața muzicală a lumii.

Note de călătorie

În perioada august — octombrie 1973, călătorind prin Elveția și Austria, am avut ocazia să asist la diferite manifestări artistice și să particip la unele discuții despre artă și muzică ale muzicienilor și oamenilor de cultură.

Astfel, la 25 august în sala Teatrului mare din Geneva am asistat la concertul dat de pianistul Nikita Magalof, cîntăreața Elisabeth Schwartzkopf și violonistul Yehudi Menuhin în folosul Fundației Dr. Dubois — Ferrière — Dinu Lipatti. Din numeroasa asistență am remarcat pe șeful Confederației elvețiene și ambasadorul României la Berna. Printre altele, programul a cuprins *Pastorala* de Bach în *Fa major* pentru orgă (transcripție pentru pian de Dinu Lipatti), interpretată de Nikita Magalof, *Ceaccona* de Bach în interpretarea lui Menuhin, *Sonata în caracter românesc* de Enescu, avîndu-i ca interpreți pe Menuhin și Nikita Magalof, *Trei cîntece țigănești* de Liszt și *Trei lieduri* de Hugo Wolf, avînd-o ca interpretă pe Elisabeth Schwartzkopf, acompaniată de Nikita Magalof. Programul s-a încheiat cu liedul *Morgen* (cu *violino obligato*) de Richard Strauss în interpretarea Elisabethei Schwartzkopf și Yehudi Menuhin. Concertul s-a bucurat de o deosebită primire din partea publicului, atît prin piesele înscrise în program cît și prin înalta ținută artistică a celor trei remarcabili interpreți.

A urmat, după mai bine de o lună de vacanță a activității artistice și muzicale, deschiderea concertelor orchestrei „Suisse Romande“. Primit cu vii aplauze de către pretențiosul public elvețian, Wolfgang Sawallisch, noul dirijor al orchestrei, a înscris în program *Mandarinul miraculos* de Béla Bartók și *Simfonia Eroica* de Beethoven. Sawallisch a reușit să-și demonstreze multiplele-i posibilități artistice prin felul personal în care a conceput interpretarea celor două lucrări, iar orchestra „Suisse